

FIȘA DISCIPLINEI

Sfârșitul vieții: aspecte morale și bioetice

Anul universitar 2026-2027

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj Napoca
1.2. Facultatea	de Teologie Ortodoxă
1.3. Departamentul	de Teologie Ortodoxă
1.4. Domeniul de studii	Teologie (Ortodoxă)
1.5. Ciclu de studii	Master
1.6. Programul de studii / Calificarea	Bioetică – morală, etică și deontologie
1.7. Forma de învățământ	Învățământ cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei		Sfârșitul vieții: aspect morale și bioetice				Codul disciplinei	OMR3014
2.2. Titularul activităților de curs				Pr. Lect. Univ. dr. Gabriel Noje			
2.3. Titularul activităților de seminar				Pr. Lect. Univ. dr. Gabriel Noje			
2.4. Anul de studiu	II	2.5. Semestrul	2	2.6. Tipul de evaluare	C	2.7. Regimul disciplinei	DSIN

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	4	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/ laborator/ proiect	2
3.4. Total ore din planul de învățământ	48	din care: 3.5. curs	24	3.6 seminar/laborator	24
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI) (se detaliază punctul 3.5. SI = 3.5.1+3.5.2.+3.5.3+3.5.4.+3.5.5+3.5.6.)					ore
3.5.1. Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					12
3.5.2. Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					61
3.5.3. Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri (mai mare sau egal cu nr. total ore prevăzut în calendarul disciplinei pentru temele de control)					48
3.5.4. Tutoriat (consiliere profesională)					2
3.5.5. Examinări					2
3.5.6. Alte activități [de ex.: comunicare bidirecțională cu titularul de disciplină / tutorele]					2
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				127	
3.8. Total ore pe semestru				175	
3.9. Numărul de credite				7	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	
4.2. de competențe	

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Frecventarea cursului în proporție de 70% Studentii se vor prezenta la cursuri și seminarii cu telefoanele mobile închise
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Termenul predării și susținerii lucrării de seminar este stabilit de titular de comun acord cu studentii. Nu se accepta cererile de amânare decât pe motive obiectiv întemeiate. Nu sunt acceptate lucrările care nu sunt elaborate în conformitate cu exigentele și metodologia de elaborare și expunere a unei lucrări științifice

	(studierea temei pe baza bibliografiei indicare si expunerea cu respectarea metodologiei citarii).
--	--

6. Competențele specifice acumulate¹

Competențe profesionale/esențiale	<i>Aplică principiile eticii și integrității științifice în activitățile de cercetare</i> • Aplică principiile etice fundamentale și legislația în domeniul cercetării științifice, inclusiv în ceea ce privește aspectele legate de integritatea cercetării • Efectuează, revizuieste sau raportează cercetări, evitând comportamentele greșite, cum ar fi fabricarea, falsificarea și plagiatul <i>Gestionează drepturi de proprietate intelectuală</i> • Se ocupă de drepturile juridice private care protejează produsele ce fac obiectul drepturilor de proprietate intelectuală împotriva încălcării <i>Integrează dimensiunea de gen în cercetare</i> • Ia în considerare, în întregul proces de cercetare, caracteristicile biologice și evoluția caracteristicilor sociale și culturale ale femeilor și bărbaților (gen) <i>Dă dovadă de expertiză disciplinară</i> • Dă dovadă de cunoașterea aprofundată și înțelegerea complexă a unui anumit domeniu de cercetare, inclusiv a cercetării responsabile, a principiilor etice și de integritate științifică în materie de cercetare, respectul vieții private și a cerințelor RGPD, legate de activitățile de cercetare dintr-o anumită disciplină <i>Asigură managementul de proiect</i> • Gestionează și planifică diversele resurse, cum ar fi resursele umane, bugetul, termenul, rezultatele și calitatea necesare pentru un anumit proiect, și monitorizează progresele înregistrate în cadrul proiectului pentru a realiza un obiectiv specific într-o anumită perioadă de timp și cu un buget prestabilit <i>Desfășoară activități de caritate</i> • Desfășoară activități pentru cauzele caritabile sau desfășoară o activitate independentă legată de serviciile comunitare, cum ar fi furnizarea de hrană și adăpost, desfășurând activități de strângere de fonduri pentru cauze caritabile, cautând sprijin pentru acțiunile caritabile și alte servicii caritabile <i>Asigură cooperarea între departamente</i> • Garantează comunicarea și cooperarea cu toate entitățile și echipele dintr-o anumită organizație, în conformitate cu strategia întreprinderii <i>Stabilește relații de colaborare</i> • Stabilește o legătură între organizațiile sau persoanele fizice care pot beneficia de comunicarea reciprocă • Facilitează o relație de colaborare pozitivă, durabilă, între cele două părți <i>Oferă consultanță cu privire la îmbunătățirile în materie de eficiență</i> • Analizează informațiile și detaliile proceselor și produselor • Oferă consiliere cu privire la posibile îmbunătățiri ale eficienței care ar putea fi puse în aplicare și care ar însemna o valorificare a resurselor
Competențe transversale	<i>Aplică cunoștințe de filozofie, etică și religie</i> • Studentul va fi capabil să evalueze consecințele și impactul ideilor, oportunităților și acțiunilor • Studentul va fi capabil să evalueze consecințele morale și etice ale acțiunilor • Studentul va fi capabil să urmărească valorile etice și credințele religioase • Studentul va fi capabil să acționeze în conformitate cu valorile etice și religioase • Studentul va fi capabil să aplice o școală filosofică de gândire

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	• Cunoașterea fundamentelor teologice ale înțelegerii ortodoxe a sfârșitului vieții și formarea capacității de a aborda, cu discernământ moral și sensibilitate pastorală, suferința, deciziile medicale, moartea și doliul.
---------------------------------------	--

¹ Se poate opta pentru competențe sau pentru rezultatele învățării, respectiv pentru ambele. În cazul în care se alege o singură variantă, se va șterge tabelul aferent celeilalte opțiuni, iar opțiunea păstrată va fi numerotată cu 6.

7.2 Obiectivele specifice	• Să explice sensul vieții și al morții în perspectiva antropologiei și eshatologiei ortodoxe, precum și dimensiunile biologică, psihologică și socială ale sfârșitului vieții; • Să analizeze problemele morale privind eutanasia, suicidul asistat, îngrijirea paliativă și limitarea tratamentelor disproporționate; • Să aplice principiile demnității persoanei, libertății, responsabilității și comuniunii în discutarea unor situații concrete de îngrijire la sfârșitul vieții; • Să identifice modalități adecvate de însoțire duhovnicească a persoanelor grav bolnave și vârstnice, precum și de sprijinire pastorală a familiilor aflate în doliu.
----------------------------------	--

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observații
1. Viața ca dar și moartea ca hotăr: sensul creștin al sfârșitului vieții	Prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
2. Când se încheie viața? Repere biologice, psihologice, sociale și teologice	Prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
3. Chipul lui Dumnezeu în omul suferind: demnitate și vulnerabilitate	Prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
4. Boala gravă și apropierea morții: între teamă, sens și nădejde	Prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
5. Medicina în fața morții: datoria de a îngriji și limitele tratamentului	Prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
6. A alina suferința fără a abandona persoana: îngrijirea paliativă	Prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
7. Eutanasia și suicidul asistat în perspectiva moralei ortodoxe	Prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
8. A lăsa moartea să survină: discernământul privind tratamentele disproporționate	Prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
9. Adevăr, libertate și comuniune în deciziile de la sfârșitul vieții	Prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
10. Însoțirea duhovnicească a celui muribund: rugăciune, împăcare și Sfintele Taine	Prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
11. Bătrânețea ca timp al vieții spirituale: pastorația persoanelor vârstnice	Prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere
12. Moartea, doliul și nădejdea Învierii: grija Bisericii pentru cei rămași	Prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	1 prelegere

Bibliografie selectivă

1. Breck, John *Darul sacru al vieții. Tratat de bioetică*, traducere de PS Irineu Pop Bistrițeanul, Editura Patmos, Cluj-Napoca, 2001.
2. Breck, John; Breck, Lyn, *Trepte pe calea vieții. O viziune ortodoxă asupra bioeticii*, Editura Sophia, București, 2007.
3. Engelhardt, H. Tristram Jr., *Fundamentele bioeticii creștine. Perspectiva ortodoxă*, Editura Deisis, Sibiu, 2005
4. Harakas, Stanley S. , *For the Health of Body and Soul: An Eastern Orthodox Introduction to Bioethics*, Brookline, Massachusetts, Holy Cross Orthodox Press, 1980.
5. Iloaie, Pr. Ștefan, *Cultura vieții. Aspecte morale în bioetică*, Renașterea, Cluj-Napoca, 2009.
6. Larchet, Jean-Claude *Teologia bolii*, traducere de pr Vasile Mihoc, Editura Oastea Domnului, Sibiu,
7. Larchet, Jean-Claude, *Creștinul în fața bolii, suferinței și a morții*, traducere din franceză de Marinela Bojin, Editura Sophia, București, 2004.
8. Larchet, Jean-Claude, *Dumnezeu nu vrea suferința omului*, traducere din franceză de Marinela Bojin, Editura Sophia, București, 2008.
9. Mantzaridis, Georgios, *Morala creștină. II. Omul și Dumnezeu. Omul și semenul. Poziționări și perspective existențiale și bioetice*, traducere de Cornel Constantin Coman, Editura Bizantină, București, 2006.

10. Mitropolitul Antonie de Suroj, <i>Viața, boala, moartea</i> , traducere de monahia Anastasia Giosanu, Editura Sophia, București, 2015.		
8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observații
1. Viața ca dar și moartea ca hotăr: sensul creștin al sfârșitului vieții	Dialog, analiza cursului, lucrări de seminar, dezbateri	2 ore seminar
2. Când se încheie viața? Repere biologice, psihologice, sociale și teologice	Dialog, analiza cursului, lucrări de seminar, dezbateri	2 ore seminar
3. Chipul lui Dumnezeu în omul suferind: demnitate și vulnerabilitate	Dialog, analiza cursului, lucrări de seminar, dezbateri	2 ore seminar
4. Boala gravă și apropierea morții: între teamă, sens și nădejde	Dialog, analiza cursului, lucrări de seminar, dezbateri	2 ore seminar
5. Medicina în fața morții: datoria de a îngriji și limitele tratamentului	Dialog, analiza cursului, lucrări de seminar, dezbateri	2 ore seminar
6. A alina suferința fără a abandona persoana: îngrijirea paliativă	Dialog, analiza cursului, lucrări de seminar, dezbateri	2 ore seminar
7. Eutanasia și suicidul asistat în perspectiva moralei ortodoxe	Dialog, analiza cursului, lucrări de seminar, dezbateri	2 ore seminar
8. A lăsa moartea să survină: discernământul privind tratamentele disproporționate	Dialog, analiza cursului, lucrări de seminar, dezbateri	2 ore seminar
9. Adevăr, libertate și comuniune în deciziile de la sfârșitul vieții	Dialog, analiza cursului, lucrări de seminar, dezbateri	2 ore seminar
10. Însotirea duhovnicească a celui muribund: rugăciune, împăcare și Sfintele Taine	Dialog, analiza cursului, lucrări de seminar, dezbateri	2 ore seminar
11. Bătrânețea ca timp al vieții spirituale: pastorația persoanelor vârstnice	Dialog, analiza cursului, lucrări de seminar, dezbateri	2 ore seminar
12. Moartea, doliul și nădejdea Învierii: grija Bisericii pentru cei rămași	Dialog, analiza cursului, lucrări de seminar, dezbateri	2 ore seminar
Bibliografie selectivă		
1. Breck, John <i>Darul sacru al vieții. Tratat de bioetică</i> , traducere de PS Irineu Pop Bistrițeanul, Editura Patmos, Cluj-Napoca, 2001.		
2. Breck, John; Breck, Lyn, <i>Trepte pe calea vieții. O viziune ortodoxă asupra bioeticii</i> , Editura Sophia, București, 2007.		
3. Engelhardt, H. Tristram Jr., <i>Fundamentele bioeticii creștine. Perspectiva ortodoxă</i> , Editura Deisis, Sibiu, 2005		
4. Harakas, Stanley S. , <i>For the Health of Body and Soul: An Eastern Orthodox Introduction to Bioethics</i> , Brookline, Massachusetts, Holy Cross Orthodox Press, 1980.		
5. Iloaie, Pr. Ștefan, <i>Cultura vieții. Aspecte morale în bioetică</i> , Renașterea, Cluj-Napoca, 2009.		
6. Larchet, Jean-Claude <i>Teologia bolii</i> , traducere de pr Vasile Mihoc, Editura Oastea Domnului, Sibiu,		
7. Larchet, Jean-Claude, <i>Creștinul în fața bolii, suferinței și a morții</i> , traducere din franceză de Marinela Bojin, Editura Sophia, București, 2004.		
8. Larchet, Jean-Claude, <i>Dumnezeu nu vrea suferința omului</i> , traducere din franceză de Marinela Bojin, Editura Sophia, București, 2008.		
9. Mantzaridis, Georgios, <i>Morala creștină. II. Omul și Dumnezeu. Omul și semenul. Poziționări și perspective existențiale și bioetice</i> , traducere de Cornel Constantin Coman, Editura Bizantină, București, 2006.		
10. Mitropolitul Antonie de Suroj, <i>Viața, boala, moartea</i> , traducere de monahia Anastasia Giosanu, Editura Sophia, București, 2015.		

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

- Conținuturile disciplinei răspund preocupărilor actuale ale teologiei morale și bioeticii ortodoxe privind demnitatea persoanei, îngrijirea la sfârșitul vieții și responsabilitatea pastorală față de cei vulnerabili. Temele propuse oferă studenților repere pentru înțelegerea problemelor bioetice și pentru dialogul cu specialiști din domeniul medical și social. Disciplina contribuie la formarea competențelor necesare în activitatea parohială, în activitatea preoților de caritate, precum și în serviciile sociale: însoțirea duhovnicească a persoanelor grav bolnave și vârstnice, comunicarea cu familiile acestora, sprijinirea celor aflați în doliu și participarea responsabilă la discuțiile despre îngrijirea paliativă și deciziile de la sfârșitul vieții. Dezvoltarea acestor competențe este relevantă pentru instituțiile bisericești, unitățile medicale și organizațiile care oferă servicii de îngrijire și asistență socială.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Evaluare finală	Examen oral, față în față	70%
10.5 Seminar/laborator	Activitate la seminar	Lucrare de seminar	20%
		Participare activă la clasă	10%
10.6 Standard minim de performanță			
• Standardul minim de performanță constă în cunoașterea reperelor ortodoxe privind viața, suferința și moartea, precum și a principalelor noțiuni bioetice referitoare la sfârșitul vieții. Masterandul trebuie să poată analiza, la nivel de bază, o situație concretă și să propună modalități adecvate de însoțire duhovnicească a persoanei și a familiei sale.			

11. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)²

Nu se aplică

Data completării:
28.09.2026

Semnătura titularului de curs

Gabriel Hoje

Semnătura titularului de seminar

Gabriel Hoje

Data avizării în departament:

...

Semnătura directorului de departament

.....

² Păstrați doar etichetele care, în conformitate cu [Procedura de aplicare a etichetelor ODD în procesul academic](#), se potrivesc disciplinei și ștergeți-le pe celelalte, inclusiv eticheta generală pentru *Dezvoltare durabilă* - dacă nu se aplică. Dacă nicio etichetă nu descrie disciplina, ștergeți-le pe toate și scrieți "Nu se aplică".

